

Savezi *Quad* i AUKUS u sklopu Indo-pacifičke regije

Danijel Bačan, univ. bacc. geogr.
Geografski odsjek Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
danijel.bacan@student.geog.pmf.hr

Uvod

Stoljećima je središte svjetskog zbivanja bio Atlantski ocean te su glavne uloge u trgovini i politici imale države koje su njemu gravitirale i na njegove obale izlazile. Osovina razvoja svijeta u drugoj polovici 20. stoljeća bila je upravo na relaciji Sjeverna Amerika-Zapadna Europa, no u zadnja tri desetljeća „svjetska pozornica moći“ preselila se na područje Tihoga oceana i njegovih obala te na dio Indijskog oceana i pripadajućih mu obala (Trkanjec, 2021). Streloviti rast Kine, na gotovo svim poljima od demografije do gospodarstva, doveo je u zabrinutost Sjedinjene Države, koje su počele stvarati vojno-političke saveze na uštrb Kine. Još je u 19. stoljeću Napoleon rekao da se Kinu pusti dok spava, jer kad se probudi, protrest će svijetom (Whitfield, 2013). NATO, davno osnovan u svrhu obrane od širenja komunizma, prostorno nije bio blizu Tihome oceanu i nije se mogao iskoristiti kao odgovor na rast Kine. Stoga su se javile potrebe za osnivanjem novih saveza, odnosno međunarodnih organizacija u Indo-pacifičkoj regiji (Ejaz i Javaid, 2018).

U ovome su radu detaljno prikazana dva vojno-politička saveza: *Quad* i AUKUS. Prvi savez čine Sjedinjene Države, Indija, Japan i Australija, dok u potonjem svoje mjesto nalaze Australija, Ujedinjeno Kraljevstvo i Sjedinjene Države (Vujačić, 2021). Cilj je ovoga rada usporediti ova dva saveza te prikazati njihovu ulogu u Indo-pacifičkoj regiji. Također, sekundarni je cilj predstaviti utjecaje velikih sila u samoj regiji. Povod za ovaj rad nalazi sepak u sve većim napetostima između Sjedinjenih Država, Rusije i Kine te kreiranju mogućega novog geopolitičkog poretka s izraženom multipolarnošću. Prema tome, važno je dobiti uvid i predstaviti nove saveze na Indo-Pacifiku, sa svrhom objašnjenja njihova nastanka, djelovanja i utjecaja u prostoru.

Indo-pacifička regija

Počevši od sâmoga pojma regije, treba napomenuti kako se regije prema promatranom sadržaju prostora dijele na homogene i na nodalne te za obje postoji još niz sinonimskih naziva. Homogene regije u principu imaju jednu karakteristiku vidljivu u prostoru koja povezuje prostor u jedinstvenu regiju, dok se nodalne temelje na „nevidljivom“ sadržaju, to jest funkcijama i procesima (Fuerst-Bjeliš, 2015). Regija Indo-Pacifika nema strogo određene granice, niti je jasno definirana, no njene glava okosnice su Indijski i Tih ocean, što ju svrstava u homogeno-fizionomske regije, zbog pozicioniranosti uz obale oceana, koje i uključuje. Elementi prirodne sredine u regionalizaciji očituju se na dva načina: kao fizički okvir tradicionalne regionalne cjeline i kao okosnica, tj. dominantni i često egzistencijalni element regije (Fuerst-Bjeliš, 2015). U slučaju Indo-Pacifika, oceani imaju dominantan efekt te to dodatno potvrđuje validnost naziva regije. Prvi put se ideja o Indo-pacifičkoj regiji javlja početkom 20. stoljeća i to ponajprije u sklopu oceanografije te se definira kao područje tropskih voda Indijskoga i Tihog oceana, s izuzetno bogatom florom i faunom (Li, H., 2021). U međuratnom razdoblju pojam Indo-Pacifika ulazi u područje geopolitike s ciljem stjecanja utjecaja nad njime. Njemački je geograf Karl Haushofer prvi upotrijebio ovaj pojam za imenovanje prostora kojeg je nužno ovladati kako bi se stekla moć u Aziji, to jest Australiji i Oceaniji (Li, H., 2021).

Slika 1. Indo-pacifička i Azijsko-pacifička regija

Izvor: Indo-Pacific News, 2020.

U međuratnome razdoblju dominaciju na Indo-Pacifiku ostvarivalo je Ujedinjeno Kraljevstvo, što je opasno počeo ugrožavati Japan, a kasnije i Sjedinjene Države. Njemačka je bila svjesna kako joj je potreban saveznik u Aziji da bi ovladala Indo-Pacifikom, za što je Japan bio odličan kandidat pa je u tu svrhu nastao jedan od prvih vojno-političkih saveza u ovoj regiji (Li, H., 2021). Završetkom Drugoga svjetskog rata Indo-Pacifik ponovno pada u drugi plan, sve do strelovitog razvoja Kine od kraja 1980-ih, odnosno početka 1990-ih godina prošloga stoljeća. Preseljenjem brojnih industrijskih postrojenja iz Europe i Sjeverne Amerike u Istočnu Aziju dolazi do snažnog povećanja prometa i fluktuacije kapitala i roba u Indo-pacifičkoj regiji, većinom s krajnjim ciljem dostave na Stari kontinent i u Sjedinjene Države

(Trkanjec, 2019). Ovdje treba spomenuti kako je još 1967. godine osnovana međunarodna organizacija ASEAN (Savez država Jugoistočne Azije), koja uključuje deset država regije s ciljem razvoja međusobnih političkih, gospodarskih i kulturnih odnosa te promicanja regionalnog mira i stabilnosti (ASEAN, 2022.). Većina odnosa na Indo-Pacifiku odrađivala se na bilateralnoj razini sve do unazad desetak godina, kada počinje sustavno grupiranje država u međunarodne organizacije, nerijetko formirane kao protuteža kineskom utjecaju u regiji (Trkanjec, 2019). Danas se Indo-Pacifik nalazi u središtu svjetskih zbivanja i sve je više uplitanja utjecaja brojnih država u regiju kroz brojne međunarodne organizacije i saveze.

Uloga velikih sila na Indo-Pacifiku

Prva velika sila svoga doba koja je počela ostvarivati svoj utjecaj na Indo-Pacifiku bio je Portugal. Dinastija Ming za to je vrijeme Kinu pretvarala u najrazvijeniju državu ondašnjeg svijeta, a u regiju se počela miješati i Španjolska (Whitfield, 2013). Ugovorom iz Tordesillas 1494. godine svijet je podijeljen na španjolsku i portugalsku zonu interesa, a Indo-Pacifik je većinski potpao pod portugalsku zonu (Whitfield, 2013). Osnivanje prve multinacionalne kompanije veže se uz nizozemski utjecaj na Indo-Pacifiku. Naime, njihova Istočnoindijska kompanija od 1602. pa do 1798. godine ostvarivala je potpunu dominaciju u trgovini, kolonijalizmu i financijskom sektoru u toj regiji. Usporedno slabi dinastija Ming i u regiji ne postoji nikakav pokret otpora Nizozemcima, koji uspijevaju svoju luku utemeljiti čak i u zatvorenome Japanu (Sur, 2017). Nakon što su Portugalci uvelike napustili regiju jača utjecaj Španjolaca, no Kompanija ne dozvoljava remećenje svoje dominacije, pa je nekoliko puta u regiji počinila i strašne zločine nad domaćim i kolonijalnim stanovništvom (Sur, 2017).

Prva velika sila svoga doba koja je imala utjecaj na Indo-Pacifiku bio je Portugal

Druga je kompanija od velikoga značaja Britanska istočnoindijska kompanija, koja 1612. godine pobjedom nad Portugalcima polako preuzima primat u Indiji. Do 1750. godine Britanci su uspjeli istisnuti i Francuze iz Indije, dok su Nizozemci sami oslabjeli te s vremenom prepustili dominaciju *Union Jacku* (Harris, 2005). Kompanijini proizvodi bili su jedan od uzroka Bostonske čajanke te Američkoga rata za neovisnost, nakon čeka se Britanci u potpunosti okreću prema novim neosvojenim teritorijima Indo-Pacifika. Pobunom u Indiji 1857. Britanci proglašavaju, godinu kasnije, personalnu uniju Indijskoga Carstva i Ujedinjenog Kraljevstva te time ostvaruju potpunu dominaciju u regiji na idućih gotovo sto godina, s određenim prekidima (Harris, 2005). Prvi izazovi za Britance javljaju se nakon Španjolsko-američkog rata, koji za posljedicu ima ulazak utjecaja Sjedinjenih Država u regiju i potpuni odlazak iberofonih kolonizatora iz regije (Hilton i Ickringill, 1999).

Otvaranjem Japana nakon Meiji reforme i njegovim teritorijalnim širenjem tijekom Prvoga svjetskog rata te podjelom Kine među velikim silama, Indo-Pacifik je ušao u međuratno razdoblje potpuno lišen vlasti autohtonih naroda te puko podređen kolonizatorima (Chacko, 2019). Japan je u Drugome svjetskom ratu regiju doveo na svjetsku pozornicu izuzetnim pobjedama nad Britancima i velikim sukobima s nikad jačim Sjedinjenim Državama, sve pod

izlikom da se bori za azijske narode i njihovo pravo na domaću vlast (Chacko, 2019). Zadnji čavao u lijesu britanskog utjecaja na Indo-Pacifiku bilo je proglašenje indijske neovisnosti 1947. godine, nakon koje regija silazi sa svjetske pozornice moći sve do početka uspona Kine (Harris, 2005).

Sjedinjene Države svoj utjecaj u regiji započinjaju značajno ostvarivati nakon Drugoga svjetskog rata i to ratovanjem prvo na Korejskome poluotoku te zatim u Vijetnamu, no nikada nisu prisvojile toliko teritorija i utjecaja kao prethodne velike sile (He i Li, 2020). Japan je nakon rata postao veliki saveznik Sjedinjenih Država te je i svojevrsni lučonoša američke politike u regiji. Baš kao što je Napoleon i rekao, Kina se krajem 20. stoljeća probudila i ponovno vratila Indo-Pacifik u fokus interesa svjetske javnosti (Whitfield, 2013). Isprva se na njen uspon gledalo blagonaklono te s dozom opreza, ali i u kontekstu prilike za jeftinu proizvodnju i radnu snagu (He i Li, 2020). U 21. stoljeće Indo-Pacifik ulazi s rastućim utjecajima Kine, Indije, Japana i Australije u regiji, a potonja dva utjecaja odražavaju i utjecaj Ujedinjenog Kraljevstva te Sjedinjenih Država (Stiperski, 2015).

Nastanak i razvoj Quada

Prva osnova za razvoj Quada (*Quadrilateral Security Dialogue*, tj. četverostrani sigurnosni dijalog) bile su vojne pomorske vježbe „Malabar“, koje su Sjedinjene Države i Indija započele još davne 1992. godine, te se s određenim prekidima održavaju i do današnjih dana, no s različitim sudionicima (Madan, 2017). Nakon potresa i cunamija 2004. godine javila se velika potreba za financijskom pomoći pogođenim područjima te se vojna američko-indijska suradnja proširuje i u civilni sektor (*Tsunami Core Group*), a u pomoć se uključuju Japan i Australija te se tako dobiva osnova za buduće osnivanje Quada (Madan, 2017). Unutarpolitičke situacije, s ciljem osnivanja suradnje između članica Quada, konačno su se poklopile 2007. godine i to ponajviše pobjedom Shinza Abea u Japanu, kao glavnog zagovaratelja grupacije. Četvero predstavnika država sastalo se privatno u sklopu godišnje ASEAN-ove konferencije i dogovorilo suradnju na malabarskim vježbama i u drugim državnim pitanjima (Chacko, 2019). Ipak, na malabarskim vježbama i u nekim drugim dogovorima sudjelovao je i Singapur, tako da je prvi Quad zapravo bio Squad.

Najveći je problem Quada bio to što on nije imao jasnu strukturu, ciljeve i svrhe nego je više funkcionirao kao platforma za zastrašivanje Kine

Početak suradnje navedenih država dočekan je s vrlo različitim razinama odobravanja (Hakata i Cannon, 2021). Najveći je problem Quada bio to što on nije imao jasnu strukturu, ciljeve i svrhe nego je više funkcionirao kao platforma za zastrašivanje Kine jer je osnovna paradigma bila kako se radi o savezu demokratskih država u regiji te kako je demokraciju potrebno štititi i razvijati u regiji (Gabriel i dr., 2020). Prva epizoda s Quadom završava samo godinu dana nakon prvog sastanka jer se u Japanu Abe, kao najveći zagovaratelj saveza, povlači s premijerskog mjesta, a Australija dobiva izolacionističkog premijera Kevina Rudda (Gabriel i dr., 2020). Tako je neslužbeni „vojni“, a više geopolitički savez (dijalog) brzo završio i sljedećih deset godina pao u zaborav. Zanimljivo je kako su se u vremenu njegova prva postojanja Indija i Australija opirale sâmom nazivu Quad, kojeg su zapravo uvelike

Baćan, Quad i AUKUS u Indo-pacifičkoj regiji

predložili američki političari kao idejni kreatori dijaloga, a o razini važnosti govori i to da je u razgovorima sudjelovao američki potpredsjednik, a ne predsjednik, kao deset godina kasnije (Gabriel i dr., 2020).

Dolaskom na vlast Donalda Trumpa *Quad* 2017. godine dobiva novu priliku i ponovno se u sklopu godišnje ASEAN-ove konferencije čelnici četiriju država privatno dogovaraju o suradnji. U Japanu je na vlasti ponovno Abe, koji sa Sjedinjenim Državama predstavlja ideju slobodnog i otvorenog Indo-Pacifika na uštrb kineske strategije „Jedan pojas i jedan put“ (Gabriel i dr., 2020). Ovoga puta geopolitički odnosi su daleko napetiji nego prije deset godina jer Kina sada aktivno širi svoj utjecaj u regiji, osobito u Južnome kineskom moru. Baš pred raspad prvoga *Quada* indijski general Khurana ponovno predlaže upotrebu naziva Indo-Pacifik u geopolitičke svrhe, pišući o suradnji Japana i Indije, što dovodi do toga da Sjedinjene Države 2010. godine mijenjaju svoj naziv regije iz (Istočna) Azija-Pacifik u Indo-Pacifik (Khurana, 2017). Predsjednik Obama 2015. godine kao američki vojno-strateški prioritet broj jedan upravo stavlja Indo-pacifičku regiju te je svijet tako nakon Bliskog istoka i Istočne Europe dobio još jednu regiju od izuzetnog značaja za američku politiku (Gabriel i dr., 2020). Prema tome, potpuno je jasno da je ovoga puta *Quad* puno ozbiljnija suradnja jer je dogovorena međudržavna suradnja na brojnim područjima, od klimatskih promjena do tehnologije (Hakata i Cannon, 2021).

**AUKUS je formiran
isključivo kao vojni
savez, odnosno kao
pomoć Australiji u nabavi
nuklearnih podmornica**

Iduće dvije godine predstavnici (ministri, diplomati) četiriju država susreli su se pet puta i detaljno razradili planove suradnje. U rujnu 2019. Trump je i službeno predstavio *Strategiju za slobodni i otvoreni Indo-Pacifik* (Gabriel i dr., 2020). Pojavom pandemije virusa COVID-19 suradnja je usporena da bi se *Quadu* 2020. godine na sastanku pridružili predstavnici Južne Koreje, Vijetnama i Novog Zelanda te time oformili inicijativu *Quad Plus* (Li, J., 2021). Reakcija Kine bila je oštra, *Quad* je nazvala azijskim NATO-om te upozorila da je svjesna kuda *Dijalog*, u konačnici, ide (He i Li, 2020). Šri Lanka je također izrazila zabrinutost zbog

militarizacije Bengalskog zaljeva uslijed *Quadovih* vojnih vježbi, a Bangladeš je od Kine dobio zabranu pristupanja *Dijalogu* (Hakata i Cannon, 2021).

Nastanak i razvoj AUKUS-a

Sâm početak priče oko saveza počinje 2016. godine kada Australija potpisuje ugovor s Naval grupom (u francuskom vlasništvu) o gradnji novih modela podmornica (Corben i dr., 2021). Godine 2019. Australija potpisuje strateški ugovor o gradnji 12 podmornica novoga dizajna, no nepune dvije godine kasnije ugovor se raskida jer je dizajn, ipak, odviše skup. Australijski ministar obrane u ožujku 2021. godine obratio britanskome kolegi za pomoć pri gradnji podmornica na nuklearni pogon, što je vodilo razgovoru sa Sjedinjenim Državama u sklopu G7 sastanka u lipnju 2021. godine (Corben i dr., 2021). Na sastanku G7 dogodila se i vidljiva posljedica *Brexita*, jer su predstavnici Ujedinjenog Kraljevstva mogli slobodno razgovarati s Australijom, dok Macron, kao predstavnik Francuske, nije sudjelovao u razgovoru jer se prethodno nije konzultirao unutar Unije (Brooke-Holland i dr., 2021). Australijski premijer

je do zadnjega uvjeravao Francusku kako će se njihova suradnja nastaviti, no 15. rujna 2021. godine objavljen je nastanak vojnog saveza AUKUS, čiji je akronim nastao prema kraticama imena država članica (Corben i dr., 2021). Savez je formiran isključivo u vojne svrhe, odnosno kao pomoć Australiji u nabavi nuklearnih podmornica. Suradnja je u vojnom području dogovorena i po pitanju informatičkih rješenja, umjetne inteligencije, kvantne tehnologije i unaprijeđena mornarica (Brooke-Holland i dr., 2021).

AUKUS je doživio kritike diljem svijeta, a najviše se pogođenom osjetila Francuska, čiji je ministar vanjskih poslova rekao kako je Savez čisti „nož u leđa“ Francuskoj (Tsuruoka, 2021). Savez je, ipak, ostao samo na vojnoj suradnji, barem za sad, jer članice nisu potpisale suradnju glede razmjene informacija što bi ih automatski dovelo u neugodnosti s Kanadom i Novim Zelandom, članicama saveza *Five Eyes* („Pet očiju“) za razmjenu obavještajnih podataka (Brooke-Holland i dr., 2021). Velika točka prijepora saveza bila je i sama ideja podmornica na nuklearni pogon jer se time dodatno naoružava regija i, prema nekima, se krše sporazumi o neširenju nuklearnoga naoružanja. Australija je, usprkos tome, htjela iskoristiti svoje povećane zalihe urana, a ne da ih samo izvozi te su sporazum o podmornicama podržale i neke oporbene australske stranke (Stirling i Johnstone, 2021). Mnogi su analitičari ovaj savez vidjeli kao jasnu poruku Kini, odnosno njenom širenju interesa u regiji. Sâma Kina, kao i u slučaju *Quada*, izrazila je žaljenje zbog daljnjeg naoružavanja u regiji i poticanja nestabilnosti, no nije toliko žesto reagirala kao Francuska (Camroux, 2021).

Geopolitičke implikacije *Quada* i AUKUS-a

S početkom 2022. godine mnogi geopolitički analitičari najavili su novi Hladni rat, no ovoga puta s puno više aktera nego u 20. stoljeću. Neupitno je kako se Kina pretvorila u gospodarskog diva, što želi postići i u političkom smislu, a za to joj je potrebno proširiti što više svoga utjecaja u svome susjedstvu, ali i u svijetu (Kohlmann, 2021). Nepobitno je isto tako kako to Sjedinjene Države ne mogu gledati prekriženih ruku i „živjeti na staroj slavi“ te sada već otvoreno dolazi do sukoba interesa u Indo-pacifičkoj regiji (Chacko, 2019). Kada se ponovno razmotri Mackinderova teorija *Heartlanda* i njene kasnije verzije, jasno je kako glavnina kineskoga teritorija spada pod tzv. osrčje, dok Indo-Pacifik spada pod *Rimland* (Kuo, 2018). Australija s Novim Zelandom spada pod tzv. periferno područje, no ovoga puta se i ona uključuje u *Rimland* i jedna je od okosnica saveza u regiji.

Sjedinjene Države su prvi puta 2017. godine u svoju strategiju nacionalne sigurnosti uvrstile pojam Indo-Pacifik i to na tragu priznanja njegove legitimnosti iz 2010. godine (Ejaz i Javaid, 2018). Nakon jasnog iskazivanja američkog interesa za regiju, krenula je prava pomama za Indo-Pacifikom, pa su tako u idućim godinama strategije donijele Francuska, Njemačka, Nizozemska pa i sama Europska komisija (Trkanjec, 2021). Kasnije strategije bile su i rezultat rada *Quada* i AUKUS-a. Francuska je najviše izrazila zabrinutost za svoje otoke u toj regiji te je u trenutku osnivanja AUKUS-a čak povukla i svoje veleposlanike iz Sjedinjenih Država i Australije (Perleta, 2021). Indo-Pacifik kao da se vratio u doba kolonijalnih imperija, no ovoga puta u igri je i Kina.

S početkom 2022. mnogi geopolitički analitičari najavili su novi Hladni rat, no ovoga puta s puno više aktera

Slika 2. Južno kinesko more

Izvor: Globalne novine, 2017.

U osvitlu novoga doba za Indo-Pacifik svakako je zanimljiva uloga Kine, koja je još 2004. godine krenula s ostvarivanjem „Strategije bisera“, odnosno razvoja luka duž obala Indijskog oceana (Chacko, 2019). Kineska politika utjecaja temeljila se prije svega na novcu, odnosno financijskoj pomoći slabije razvijenim državama, što je Kini zauzvrat davalo veći utjecaj u tim državama.

Druga je važna strategija „Jedan put, jedan pojas“, usvojena 2013., koja je do danas pridonijela realizaciji brojnih infrastrukturnih projekata (Kohlmann, 2021). Iako je *Strategija* orijentirana prvenstveno prema povezivanju s Europom, odnosno euroazijskim kopnom, ona ima i svoju morsku komponentu za koju su jako važne luke na Indo-Pacifiku. Kina je do sada uložila milijune u razvoj luka u Pakistanu, Šri Lanci i Bangladešu (He i Li, 2020). Jedan od neposrednih razloga osnivanja *Quada* i AUKUS-a svako je i stanje u Južnome kineskom moru, kao mjestu kroz koje se odvija velika količina svjetske trgovine (Gabriel, 2020). Sukob oko ovoga mora traje već desetljećima, a sve je započelo povlačenjem Japanaca nakon Drugog svjetskog rata, odnosno kineskom okupacijom.

Danas prava na barem dio morskog teritorija polaže ukupno pet država i Tajvan (Slika 2). Posljednjih godina sve više država šalje svoje ratne brodove u ovo more, pa se tako tamo mogu naći britanski, francuski, njemački i drugi brodovi kako bi osiguravali mir (Vujačić, 2021). *Quad* i AUKUS upravo su dio te priče o otvorenome i slobodnom Indo-Pacifiku i Kina ih zapravo doživljava kao prijetnju kroz konstantne plovidbe u Južnome kineskom moru. Oba saveza naglašavaju važnost demokracije među svojim članicama i njenog očuvanja u regiji (Chacko, 2019).

Važan su element daljnega razvoja *Quad* i AUKUS-a svakako trgovinske veze s Kinom jer je ona još uvijek jedna od vodećih trgovinskih partnera članica saveza (Gabriel i dr., 2020). Tako je, primjerice, Kina 2019. godine Japanu bila druga na listi izvoznih partnera, dok Indija nije bila niti u prvih deset (World Bank, 2019). Sukladno tome, kada će se u budućnosti govoriti o napetim situacijama na Indo-Pacifiku bit će, prije svega, riječ o trgovinskim, odnosno ekonomskim odnosima među državama. Dok se Drugi svjetski rat vodio oružjem, Hladni se rat vodio svrstavanjem u blokove, novi će se sukobi 21. stoljeća voditi ekonomskim sankcijama i prekidima u lancima opskrbe, tj. razvoja pojedine države (Tüfekçi, 2018). Sjedinjene Države još uvijek pokušavaju na Indo-Pacifiku provoditi politiku iz hladnoratovskoga razdoblja, gdje žele jasno državama naznačiti da se moraju opredijeliti između njih i Kine, no i oni polako napuštaju taj koncept i počinju se više orijentirati na bilateralne odnose (osobito za vrijeme Donalda Trumpa) s pojedinim državama regije (Ejaz i Javaid, 2018). Indo-Pacifik će svakako u budućnosti biti regija gdje će se sukobljavati interesi brojnih država, no do ratnih sukoba najvjerojatnije neće doći.

Zaključak

Nakon Drugoga svjetskog rata svijet je ušao u razdoblje *Pax Americana*, koje je zadnjih desetak godina ozbiljno uzdrmano brojnim geopolitičkim promjenama. Svojevrsni početak geopolitičkog preslagivanja može se pratiti od aneksije Krima 2014. godine, iako su se već prije javljale ideje o multipolarnosti, primjerice, kroz skupinu država koju nazivamo BRICS (Degterev, 2019). Sâm je pojam Indo-Pacifika svojevrsni simbol novoga doba i on označuje regiju koja tek nastaje, odnosno na nju se uopće nije gledalo kao jedinstvenu cjelinu sve do unazad dvadesetak godina (Kuo, 2018). Sličan su primjer takvih regija Sredozemlje i Bliski istok, no tu su regije koje su u fokusu svjetske geopolitike bile prošlih stoljeća. *Quad* i AUKUS novoosnovani su savezi na Indo-Pacifiku, oba imaju zajedničke članice u vidu Sjedinjenih Država i Australije, koje su zapravo rubno položene uz samu Indo-pacifičku regiju, dok Ujedinjeno Kraljevstvo ima tek malene teritorije u regiji. Upravo struktura i sami ciljevi novih saveza upućuju i na njihove ciljeve, odnosno njihov je glavni cilj, prema mnogim analitičarima, stvaranje protuteže Kini u regiji (Trkanjec, 2021). *Quad* je savez koji nema toliko striktnu strukturu i ciljeve, pa je i samo članstvo proširljivo, dok je AUKUS vrlo jasne strukture i članstvo je strogo određeno trima članicama. U regiji se sukobljavaju i dvije velike strategije, ona kineska „Jedan put, jedan pojas“ i američko-japanska „Slobodni i otvoreni Indo-Pacifik“, a s protokom vremena sve više država donosi i svoje strategije za Indo-Pacifik (Gabriel, 2020). *Quad* i AUKUS potakli su razvoj velike pažnje za regiju, tim više što se ona s nekadašnje Azijsko-pacifičke regije proširila na cijeli Indijski ocean i njegove obale. Oba saveza nisu napravljena u svrhu vojnog savezništva poradi slučaja rata nego su temeljena na ekonomskoj suradnji, što je određena novost u odnosu na nekadašnje saveze, pa i na sâm NATO, budući da će se buduća sukobljavanja i ratovanja voditi na sasvim drugačije načine, ponajprije kroz ekonomski razvoj i razne sankcije (Gabriel, 2020). Neupitno je kako svijet polako ulazi u novo razdoblje koje će se zvati *Pax Indo-Pacifica* (Enwall, 2019).

Literatura

ASEAN (2022). About us. *asean.org*. 11. veljače. <https://asean.org/about-us>

Brooke-Holland, L., Curtis J. i Mills, C. (2021). *The AUKUS Agreement*. London: House of Commons Library.

Camroux, D. (2021). AUKUS: Why Britain Was the Big Winner. *thediplomat.com*. 11. veljače. <https://thediplomat.com/2021/12/aukus-why-britain-was-the-big-winner/>

Chacko, P. (2019). *New Regional Geopolitics in the Indo-Pacific*. London: Routledge.

Corben, T., Townshend, A. i Patton, S. (2021). What is the AUKUS partnership? *ussc.edu*. 1. veljače. <https://www.ussc.edu.au/analysis/explainer-what-is-the-aukus-partnership>

Degterev, D. (2019). Multipolar World Order: Old Myths and New Realities. *Vestnik RUDN. International Relations*, 19(3), 404-419.

Baćan, Quad i AUKUS u Indo-pacifičkoj regiji

Ejaz, K. i Javaid, U. (2018). U.S. Indo-Pacific policy: Response of Regional States. *Journal of Political Studies*, 25(2), 157-175.

Envall, H. D. P. (2019). *The Quadrilateral Security Dialogue: Towards an Indo-Pacific Order?* Singapur: S. Rajaratnam School of International Studies.

Fuerst-Bjeliš, B. (2015). *Principi regionalizacije*. Zagreb: Prirodoslovno-matematički fakultet, Geografski odsjek.

Gabriel, J. P. N., Mandelbaum H. G. i Carvalho C. E. (2020). The Quad. *Carta Internacional*, 15(2), 52-82.

Globalne novine (2017). Karta Južnog kineskog mora. *globalnenovine.eu*. 3. veljače. <https://www.globalnovine.eu/svijet/zvecka-se-oruzjem-pred-vratima-kine>

Hakata, K. i Cannon, B. J. (2021). Why the Quad Is Crucial? *thediplomat.com*. 3. veljače. <https://thediplomat.com/2021/09/why-the-quad-is-crucial/>

Harris, R. (2005). *The English East India Company and the History of Company Law*. Tel Aviv: Sveučilište Tel Aviv.

He, K. i Li, M. 2020. Understanding the dynamics of the Indo-Pacific: US-China strategic competition, regional actors, and beyond. *International Affairs*, 96(1), 1-9.

Hilton, S. i Ickringill, S. (ur.) (1999). *European Perceptions of the Spanish-American War of 1898*. New York: Peter Lang.

Indo-Pacific News (2020). #IndoPacific & #AsiaPacific regions. *Twitter.com*. 11. veljače. https://twitter.com/indopac_info

Khurana, G. S. (2017). The 'Indo-Pacific' Concept: Retrospect and Prospect. *cimsec.org*. 4. veljače. <https://cimsec.org/indo-pacific-concept-retrospect-prospect/>

Kohlmann, T. (2021). Sve veće rupe na kineskom „Putu svile“. *dw.com*. 12. veljače. <https://www.dw.com/hr/sve-ve%C4%87e-rupe-na-kineskom-putu-svile/a-57376367>

Kuo, M. (2018). The Origin of 'Indo-Pacific' as Geopolitical Construct. *thediplomat.com*. 5. veljače. <https://thediplomat.com/2018/01/the-origin-of-indo-pacific-as-geopolitical-construct/>

Li, H. (2021). The 'Indo-Pacific': Intellectual Origins and International Visions in Global Contexts. *Modern Intellectual History*, 1-27.

Li, J. (2021). South Korea's Formal Membership in the Quad Plus: A Bridge Too Far? *Stimson.org*. 7. veljače. <https://www.stimson.org/2021/south-koreas-formal-membership-in-the-quad-plus-a-bridge-too-far/>

Madan, T. (2017). The rise, fall, and rebirth of the QUAD. *watonthrocks.com*. 7. veljače. <https://warontherocks.com/2017/11/rise-fall-rebirth-quad/>

Perleta, J. (2021). AUKUS i Francuska: očekuje se rasplet nakon velike svađe svjetskih sila. *vijesti.hrt.hr*. 7. veljače. <https://vijesti.hrt.hr/svijet/aukus-i-francuska-ocekuje-se-rasplet-nakon-velike-svade-svjetskih-sila-2969486>

Stiperski, Z. (2015). *Skripta za kolegij Politička geografija*. Zagreb: Prirodoslovno-matematički fakultet, Geografski odsjek.

Stirling, A. i Johnstone, P. (2021). Australian-UK-US nuclear submarine deal exposes civilian- military links. *thebulletin.org*. 1. veljače. <https://thebulletin.org/2021/11/australian-uk-us-nuclear-submarine-deal-exposes-civilian-military-links/>

Sur, B. (2017). The Dutch East India Company through the Local Lens: Exploring the Dynamics of Indo-Dutch Relations in Seventeenth Century Bengal. *Indian Historical Review*, 44(1), 62-91.

Svjetska banka (2019). Japan Exports by country and region 2019. 1. veljače. *worldbank.org*. <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/JPN/Year/2019/TradeFlow/Export>

Trkanjec, Ž. (2019). Kako je Indo-pacifik u samo nekoliko godina postao žarište svih ključnih zbivanja globalnog značaja, a EU je ostala na sporednom kolosijeku. *jutarnji.hr*. 1. veljače. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/kako-je-indo-pacifik-u-samo-nekoliko-godina-postao-zariste-svih-kljucnih-zbivanja-globalnog-znacaja-a-eu-je-ostala-na-sporednom-kolosijeku-8433719>

Trkanjec, Ž. (2021). Bolno preslagivanje karata: Indo-Pacifik postaje središte svijeta, a EU seli na – periferiju. *jutarnji.hr*. 9. veljače. <https://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/bolno-preslagivanje-karata-indo-pacifik-postaje-srediste-svijeta-a-eu-seli-na-periferiju-15103991>

Tsuruoka, M. (2021). AUKUS, Japan and the Indo-Pacific: strategic rationales and challenges. *Policy Briefs*, 51, 14-33.

Tüfekçi, O. (2018). What is Distinctively New about so-Called ‘New Wars? *Uuiid-Ijeas*, 21(1), 227-236.

Vujačić, S. (2021). Geopolitički zaokret Zapada pred revanšom koloniziranih. *geopolitika.news*. 1. veljače <https://www.geopolitika.news/analize/dr-sc-sanja-vujacic-geopoliticki-zaokret-zapada-pred-revansom-koloniziranih/>

Whitfield, R. (2013). *East & West: China-Portugal Five Hundred Years*. Macao: The East-West Institute of Advanced Studies.